

መዝሙር እና የመዝሙር መሳሪያዎች

በዚህ ርዕስ ስለ ዜማ ስልት ስለ መዝሙር እና የመዝሙር መሳሪያዎች ስለ ቅዱስ ያሬድ መሠረታዊያን የዜማ ስልቶችና ትርጉሜ ጠቅለል አድርጎ ለማብራራት ጥረት አደርጋለሁ።

ስለ ዜማ ስልት

ዜማ ማለት ስልት ያለው ጩኸት ወይም በሥርዓት በደምብ የሚሰማ ድምጽ ሰሚውን የሚማርክ የሚመስጥ ለስሜት ትርጉም የሚሰጥ ድምጽ ማለት ነው። ቀሌምንጦስ እና አርጋኖን የሚባሉት የቤተ ክርስቲያን መጻሕፍት ዜማ ከሰው አንደበት የሚወጣው ብቻ ሳይሆን ከወፎች የምንሰማው መልካም ድምጽም ሆነ ከዜማ መሳሪያዎች ቅኝት የምንሰማው ድምጽ ዜማ እንደሆነ ዜማም እንዳለው ዜማም እንደሚባል ይናገራሉ። የመጻሕፍቱ ቃል በግዕዝ እንዲህ ይላል። «አእዋፍ ዘሠናይ ዜማሆሙ ይሴብሕዎ በሠናይ ዜማ ወማኅሌት» ይህም ማለት «ዜማቸው ያሚረ ወፎች በመልካም ዜማቸው ያመሰግኑታል» ማለት ነው። እንዲሁም «ኅብረተ ዜማ ዜማ ግዕዝ እዝል ወአራራይ ዝብጠተ መሰንቆ ወእንዚራ አለሶሙ ሠናይ ዜማ» ይላል። ሲተረጎም «በግዕዝ በእዝል በአራራይ የዜማዎች ኅብረት ዜማቸው መልካም ከሆነ ከመሰንቆና ከእንዚራ መደርደር (መመታት) ጋር ያመሰግኑታል» ማለት ነው። (ያሬድና ዜማው)

ከዚህ በላይ እንዳየነው መልክና ስልት ያለው ጩኸት ሁሉ ዜማ አለው ዜማ ነው ዜማ ይባላል።

የዜማ ክፍሎች

ዜማን በሁለት ክፍል ማየት እንችላለን።

- ፩. መንፈሳዊ ዜማ
- ፪. ሕዝባዊ (ዓለማዊ) ዜማ

መንፈሳዊ ዜማ

መንፈሳዊ ዜማ የምንለው በቤተ እግዚአብሔር እና እንዲሁም በዓባይት በዓላት በሕዝብ አደባባይ በእውነተኛነት የዜማ ሊቃውንት በቅዱስ ያሬድ ደቀ መዝሙርት በድን በአቋቋም መምህራን የሚቀርብ የምስጋና ክፍል (አካል) ነው እውነተኛው ያሬዳዊ ዜማ። (መዝ 5፤3 መዝ 62፤6 መዝ 118፤62)

ሕዝባዊ (ዓለማዊ) ዜማ

ስልቱ የተወሰደው ምንጩና መገኛው መንፈሳዊ ዜማ ነው። ነገር ግን ስሙ እንደሚያመለክተው የሚውለው እንደ ሕዝቡ ባሕልና ሥርዓት ለዘፈንና ለልቅሶ ለዋይታ ለሸለላ (ለጃሎታ) ለቅርሮሽ (ቅርርቶ) ወዘተ ነው። ሕዝቡ የእግዚአብሔር ሕዝብ የሆነ እንደሆነ «ሆ!» እያለም በሆታ ይዘምራል። እግዚአብሔርንም ያመልክታል። ለምሳሌ በሀገራችን «ሆ! ነይ ነይ እምዬ ማርያም፤ በወት ግባ በወት ያገራችን ታቦት፤ ኤልያስ በሠረገላ፤ እረስይ አማኑኤል ...» ሌሎችም በሕዝብ ዜማ የሚቀርቡ የበዓል የሕዝብ ዜማዎች ናቸው። ዛሬ ዛሬ ግን ዳብሮና ሰፍቶ በልዩ ልዩ ሕዝባዊያን ዘማሪዎች ተቀናጅቶ ሲዘመር ይታያል። ደስ የሚያሰኝ ነው።

ሕዝብ ከእግዚአብሔር የተለየ ከሆነ ግን በሕይወቱ ስለ አጋጠመው ገጠመኝ ስለ ሥጋ ፍላጎቱ ስለ ምኞቱ ይዘፍንበታል። በሌላም መልኩ ደግሞ ስለ ሀገሩ ስለ ወገኑ ያለውን ፍቅር ይገልጽበታል።

መንፈሳዊውም ሆነ ሕዝባዊው ዜማ በአንድ ነገር ይገናኛል። ሁለቱም መንፈሳዊው (አንደኛው) የሥጋንም የመንፈስንም ጉድለትና ክብር፤ ሞትና ሕይወት፤ ጽድቅና ኩነኔ ሌላም ሌላም ሲገልጽ ዓለማዊውም የዓለሙን ጉድለትና ምኞት በመግለጽ ሁለቱም የሰውን የውስጥ ስሜት በመግለጽ አንድ ይሆናሉ። ይዘታቸውና መልዕክታቸው ግን ፍጹም የተለያዩ ነው።

ከሰው ልጅ ስሜት አንጻር ዜማ ሲታይ ከገነት የተለየ ከእግዚአብሔር የራቀ የሰው ልጅ በመቆዘም በማንጐራጐር በደሉን ማሰብ ማንነቱን ማስታወስ ከእግዚአብሔር እርዳታ መጠየቅ ብሶቱንም ማስታወስ ብሶቱንም መግለጽ የቻለበት መንገድ ነው። ከዚያ በፊት ግን (ከሰህተት በፊት) መታከትን ድካምን በማያስከትል የምስጋና ቃል ሕይወቱ የተመላ ነበር። ከውድቀት በኋላ ግን እርዳታ ፈላጊ ሆነ። ጩኸቱን እንደ ሀገሩ ልማድ እና እንደ ጸጋው መጠን በልዩ ልዩ ሥነ ዜማ ማቅረብ ጀመረ። የተፈረደበትን ፍርድም ሆነ የተፈረደለትን፤ የተደረገለትን በጐ ነገርም ሆነ የተደረገበትን በዜማ መግለጽ ጀመረ። የዜማ መጻሕፍትም ዋና ማዕከላዊ አስተምህሮ የሰው ልጅ ሞትና ሕይወት፤ የእግዚአብሔር ፍርድና ምህረት ናቸው።

ያሬድዊ ዜማ

ቅዱስ ያሬድ በቅዱሳት መጻሕፍቱ እውቀት የተራቀቀ ሊቅ፤ በጸጋ እግዚአብሔር የተቃኘ በሥነ መለኮት አስተምህሮው የላቀ ምጡቅ ሰው እንደ ነበር ድርሰቶቹም የቤተ ክርስቲያን ታሪክም ምስክሮች ናቸው። ቅዱስ ያሬድ ኅዳር ፳ ቀን ፳፻፴፬ ዓ. ም. ከሰማይ ድምጽ ሰምቶ ሀብተ ዜማ ተሰጥቶት አፄ ገብረ መስቀል በመስከረም ፳፭ ቀን ፳፻፴፬ ዓ. ም. ነግሰው እርሱ በኅዳር ከጣዕሙ ብዛት የተነሳ አዕጽምት (አጥንት) የሚያለመልም ዜማ ደርሷል።

ጥቅስ በግዕዝ፤ «ወስምዐ በህየ ቃለ እንዚራ ወቃለ አርጋኖን ወቃለ መሰናቅው እንዘ ይሴብሕዎ ወይዌድስዎ ወየአኩትዎ ለፈጣሪ ሰማያት ወምድር በስብሐት ወበማኅሌት በቅኔ ወለልዑል ዜማ ነግህ ወሠርክ ይሴብሕዎ ለንጉሥ ዐቢይ በዓውደ መንበሩ ቅዱስ ... አነ እነግረክ በዘትሌቡ ጸውዕ ስም ሐዲስ ለእግዚአብሔር ዝውእቱ ኢየሱስ ክርስቶስ ወትነስእ ማኅሌተ እምዕሥራ ወአርባዕቱ ካህናተ ሰማይ በበዜማሁ ወይቤ ጉስዐ ልብየ ...»

ትርጉም በአማርኛ፤ «በዚያም የእንዚራን፣ የአርጋኖን፣ የመሰንቆን ድምጽን እንደዚሁም ሰማይንና ምድርን የፈጠረ ትልቁን ነጉሥ እግዚአብሔርን ጧትና ማታ በስብሐትና በማኅሌት (በቅኔ) ጧትና በሰርክ ከፍ ባለ ዜማ ካህናተ ሰማይ መለእክት በተቀደሰ ዙፋኑ ዙሪያ ሲያመሰግኑ ሰማ ... እንግዲያውስ እኔ የምታስተውልበትን እነግርሃለሁ። የእግዚአብሔርን አዲስ ስም ጥራ። ይኸውም ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። ከሃያ አራቱ ካህናተ ሰማይም በየአይነቱ ዜማ ያለውን ማኅሌት ታማራለህ የሚል ቃል ሰማ ... ልቤ መልካም ነገር አውጥቶ ተናገረ።» ብሎ ተናገረ የዜማ ሐብትም ተሰጠው። (ጥንታዊ ሥርዓተ ማኅሌት ዘአቡነ ያሬድ ሊቅ ገጽ 23-24) ተብሎ እንደተጻፈ።

ሦስቱ የቅዱስ ያሬድ የዜማ ስልቶች

- ❖ ግዕዝ፡- ግዕዝ ማለት የዜማ መጀመሪያ የመጀመሪያ ዜማ አንደኛ ቀዳሚ ማለት ነው።
- ❖ ዕዝል፡- ዕዝል ማለት በግዕዝ ላይ ታዝሎ ተደርቦ የሚዜም የሚዘመር ከባድ የበዓል የደስታ ቀን ዜማ ማለት ነው።
- ❖ አራራይ፡- አራራይ የሚያራራ፤ ልብ የሚመስጥ ትዝታ ተመስጦ የሚያስከትል ዜማ ማለት ነው።

ቅዱስ ያሬድ በእነዚህ የዜማ ስልቶች ላይ ተመስርቶ ስለ እግዚአብሔር መኖር፤ ስለ ፍጥረተ ዓለም፤ ስለ ምስጢረ ሥላሴ፤ ስለ ምስጢረ ሥጋዊ በአጠቃላይ ትምህርተ ሃይማኖትን፤ ነገረ መለኮትን፤ ክብረ ቅዱሳንን መሰረት አድርጎ በሰፊው ዘምሯል። አምስቱ የቅዱስ ያሬድ የዜማ መጻሕፍትም (ድጋ፣ ጸመ ድጋ፣ ምዕራፍ፣ ዝማሬ እና መስዋዕት) የሚያረጋግጡት ይህንኑ ነው።

የመዝሙር መሳሪያዎች

የመዝሙር መሳሪያዎች ከየት መጡ?

1. መለከት፡- ከቀንድ፣ ከብረት እና ከብር የሚሰራ የእግዚአብሔር ጉባኤ መጥሪያ ለመዘመሪያ የሚያገለግል መሳሪያ ነው። አንዳንድ ጊዜ ቀንድ መለከት ይባላል ከቀንድ መሰራቱን ያመለክታል። መለከትን ለመጀመሪያ ጊዜ የሰሩት የቃየል ልጆች ናቸው። የተጠቀሙበትም መጀመሪያ እነሱ ናቸው። በመጽሐፍ ቅዱስ እንደምናነበው ለመጀመሪያ ጊዜ ከተማ የቆረቆሩ የተፈጥሮ ሕግ ሸረው ከአንድ በላይ ሚስት ማግባት የጀመሩ የነፍስ ገዳዩ እና የቀበዝባዛው የእግዚአብሔር ልጆች ከመባል የሰው ልጆች ለመባል ያበቃው የእርጉሙ የቃየል ልጆች ናቸው። መለከትን የሰሩት በከተማቸው ሊዘፍኑበት ሊያንጎራጉሩበት ነበር። ከእግዚአብሔር የተለየት በሕገ ተፈጥሮ (ህሊና) ላይ ያመጸች ሞት የተፈረደባት ሕይወታቸውን ለማባበል የዜማ ዕቃ ልዩ ልዩ ነገሮችን እየቀጠቀጡ ይሰሩ ነበር። ምስጢሩ ግን በደለኛው ማንነታቸው (ሕይወታቸው) እርዳታ እየፈለገ ሰላም አጥቶ መቆዘምና ማንጎራጎር መጀመሩን ያመለክታል። ዛሬም አንድ ሰው በሰራው በኃጢአት ምክንያት የህሊና ሰላም እንደሚያጣ እና ሁከት እንደሚነግስበት እነሱም በአንደበታቸው ጩኸው ሊወጣላቸው ያቃታቸውን ከልባቸው የተረፈው የውስጥ ጩኸት በመሳሪያ እየታዘ ይወጣ ጀመር።

እግዚአብሔር በተፈጥሮ ሰውን ለምስጋና እንጂ ለዘፈን አልፈጠረውም፤ የሚያዝነውም ሆነ የሚደሰተው የሚዘምረውም ሆነ የሚዘፍነው ሰው ያለው አንድ ስሜት ብቻ ነው። ሰው በቅጽበት ልዩነት ሊሆን ይችላል እንጂ በአንድ ጊዜ ደስታ እና ሐዘን አይሰማውም። ስሜቱ አንድ ብቻ ስለሆነ ግን እንደ ሁኔታው ስሜቱ ይለዋወጣል። ሰይጣን የሰው ልጆችን የተፈጥሮ ጸጋ የሆነውን የምስጋና ስሜት በመለወጥ ለብስት ጩኸትና ለዘፈን እንዲጠቀሙበት ገፋፋቸው። ለእግዚአብሔር ክብር እንዳይዘምሩ በኃጢአት አውሮ ወንዱ ስለ ሴቶች ሴቶቹም ስለ ወንድ ማቀንቀን ጀመሩ። የእግዚአብሔር ፍቅርም ክብርም ከነሱ ራቅ በመሆኑም በዓለም የሰው ልጆችና የእግዚአብሔር ልጆች ተብለው የሰው ልጆች በሁለት ሲከፈሉ መለከትን ሰርተው ይጠቀሙ የነበሩት የእግዚአብሔር ልጆች የሴት ልጆች ሳይሆኑ የሰው ልጆች የተባሉ የቃየል ልጆች ነበሩ። (ዘፍ ፬፤፳፩ ዘፍ ፪፤፮)

በኋላ ግን መለከት ለመንፈሳዊ አገልግሎት ዋለ የእግዚአብሔር ክብር ታወጀበት። የቃየል ልጆችም የእግዚአብሔር ፍጥረቶች ናቸው። አእምሮንም ሰጥቶ የፈጠራቸው እግዚአብሔር ነው። ለሰይጣን የራሱ የሆነ ንብረት የለውምና የደክሙበት ዕቃ ለበጎ ዋለ። ሰይጣን በእግዚአብሔር ፍጥረት በደል ቢሰራ ያሳዝናል እንጂ እግዚአብሔር በኃጢአት

አልገዛልህም ያሉትን ቢገዛቸው የሚያስገርም አይደለም፤ ንብረቱ ናቸውና። የመለከት አገልግሎት የተገለጸባቸው የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች ከዚህ የሚከተሉ ናቸው። ዘጉ ፲፯፩-፲ ኢያሱ ፮፻፳ ጀኛ ዜና ፭፻፲፪-፲፫ ጀኛ ሳሙ ፮፻፲5 ጀኛ ዜና ፲፭፻፳፰

2. **በገና፦** አሥር አውታር ያለው የዜማ ዕቃ ነው። ለመጀመሪያ ጊዜ የሰሩት የተጠቀሙበትም እንደ መለከት ዘፋኞች የቃየል ልጆች ናቸው። ዘፍ ፬፻፳፩ ለዘፈን ብለው ሰሩት የሰው ልጆች (የሥጋና የደም ሥራ የሚሰሩ) ናቸውና ዘፈኑበት። (ዘፍ ፮፻፩) የእግዚአብሔር ልጆች ደግሞ ለመዝሙር ለምስጋና ተጠቀሙበት እኛም እንጠቀምበታለን። ቁምነገሩ ከሰሪዎቹና ከመሳሪያው ላይ ሳይሆን ከአጠቃቀሙ ላይ ነው። ልዩ የመዝሙር መሳሪያም ሆነ። ስለ በገና የሚናገሩ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች፦ ዘፍ ፬፻፳፩ ጀኛ ሳሙ ፲፮፻፲፮-፳፫ ጀኛ ዜና ፲፭፻፳፩ መዝ ፴፪፻፪ ራዕይ ፭፻፳

3. **ክራር፦** የበገና ዓይነት የዜማ ዕቃ ነው። የዘመናችን ክራር ስድስት የጅማት አውታሮች አሉት። ክራርን በበገና ዓይነት ካለየነው በቀር በክራር ሲዘመር እንደ ነበር ክራር የመዝሙር መሳሪያ እንደሆነ መጽሐፍ ቅዱስ አገልግሎት ጠቅሶት አናገኝም። በሰም ግን ጠርቶት ይገኛል። ናቡከደነጾር ጣዖቱን ካሳጀበባቸው መሳሪያዎች አንዱ ክራር እንደሆነ ትንቢተ ዳንኤል ፫፻፭-፮ ተጠቅሶ እናነባለን። በጀኛ ቆሮ ፲፬፻፯ ላይም ቅዱስ ጳውሎስ ስለ ልሳን ሲናገር ሕይወት የሌለች መሳሪያዎች ሲቃኙ እንደ ቅኝታቸው ስሜት የሚሰጥ ድምጽ ይሰጣሉ። እንዴት እናንተ በልሳን እናገራለን እያላችሁ ትርጉም የለሽ ነገር ትናገራላችሁ ብሎ የቆሮንቶስን ቤተ ክርስቲያን ግብዘች ባስተማረበት ክፍል ለምሳሌ ከጠቀሳቸው መሳሪያዎች ክራርና ዋሽንት ይገኙበታል። በተጨማሪ ክራር በብሉይ ኪዳንም ሆነ በአዲስ ኪዳን (የአሁኑን ዘመን አይጨመረም) የጎላ የመዝሙር ቦታ ተሰጥቶት አልተነበበም፤ ይሁን እንጂ በክራር መዘሙሩ በደል አይደለም። ቤተ ክርስቲያን ግን ባትለየውም እውቅና አልሰጠችውም። በአሜሪካ ያሉት አባቶች ጉባኤ ቅዱስ ሲኖዶስም ሆነ በኢትዮጵያ ያሉት አባቶች ጉባኤ ቅዱስ ሲኖዶስ በውሳኔው ውስጥ በተራ ቁጥር አልጠቀሰውም።

4. **ዋሽንት፦** እንደ ክራር ናቡከደነጾር ጣዖት ካሳጀበባቸው መሳሪያዎች አንዱ ነው። ዳን ፫፻፭-፮ ጀኛ ቆሮ ፲፬፻፯ ይሁን እንጂ ለሰይጣን ንብረት ስለሌለው እንደ አጠቃቀሙ ስለሆነ ለእግዚአብሔር ክብር መዋሉ ባይነቅፍም ቤተ ክርስቲያን ግን እውቅና ሰጥታ በዚህ አመሰግኑ ብላ በውሳኔ አላስተላለፈችም። ዋሽንት በሀገራችን ባሕል የሕዝብ መጫዎቻ ነው። በመሆኑም የከበረ ዕቃ ነው።

5. **መቋሚያ፦** በቅዱስ ያሬድ ለመጀመሪያ ጊዜ ለመዝሙር የዋለ የዜማ ማሳያ የመዝሙር መሳሪያ ነው። የሚሰራውም ቀጥ ባለ እንጨት ሆኖ ጫፉ ላይ የቀንድ የብር የነሐስ የብረት የእንጨት መያዣ (መደገፊያ) ያለው ነው። በመጽሐፍ ቅዱስ አልተጠቀሰም እግዚአብሔር በየዘመናቱ አዳዲስ ጾጋ ለሰዎች ስለሚሰጥ ለአባቶቻችን ለቅዱስ ያሬድ የሰጠው ልዩ የሚመስገኛ ዘንግ ነው። መጽሐፍ ቅዱስ በመቋሚያ አመሰግኑት አላለም ብለን የእግዚአብሔርን ጾጋ ልንቃወም አንችልም በየዘመኑ አዲስ ጾጋ የሚሰጥ እግዚአብሔር ነውና። ቅዱስ ያሬድ በዚህ ዘመን ተነስቶ ቢሆን ግን መቋሚያህን አስቀምጥ የሚሉ ከሳሾች በተነሱበት ነበር።

6. **ከበር፦** ፍጹም ለእግዚአብሔር ክብር የዋለ የመዝሙር ዕቃ ነው። ለድል ቀን መታሰቢያ ይመታ ነበር። ዘጸ ለ፭፻፳ ለእግዚአብሔር ክብር መዝሙር የሚቀርብበት መሳሪያ ነው። መዝ ፩፻፵፱-፶፬ ለታላቅ ክብር ይዘመርበታል። ጀኛ ሳሙ ፲፰፻፮ ጀኛ ሳሙ ፮፻፭ በአንጻሩም የእግዚአብሔር ሕዝብ እግዚአብሔርን ሲያመሰግንበት ዓለም ደግሞ ወስዳ ትዘፍንበታለች። ያ ግን የከበርን አገልግሎት ክብር አይቀንሰውም።

7. **ጸናጽል፦** ሁለት ዓይነት ጸናጽል አለ። አንደኛው የማጨብጨቢያ ጸናጽል (ናቁስ) ይባላል። እንደ መረዋ ያለ ነው ይላሉ አበው። አሁን እኛ ዛሬ እንጠቀምበትም መሳሪያውም የለንም። ሁለተኛው አሁን የምንጠቀምበት ዓይነት ጸናጽል ነው። ከነሐስ ከብር ይሰራል። ጸናጽል የተቀደሰ የመዝሙር መሳሪያ ነው። ጀኛ ሳሙ ፮፻፭ መዝ ፩፻፶፯፻፭ ጀኛ ዜና ፲፫፻፳ ጀኛ ዜና ፭፻፲፫ ጀኛ ቆሮ ፲፫፻፩

8. **መሰንቆ፦** «ሰንቀው» ሰነቃ፣ ሞዘቀ፣ መታ፣ አስጨኸ፣ ደረደረ፣ ከረከረ ከመሳሪያው ጋር ጮኸ፣ አዜመ፣ ዘመረ፣ ገጠመ፣ አጉረመረመ ከሚለው የግዕዝ ቃል የመጣ ነው። ግሩም የመዝሙር መሳሪያ ነው። ኢሳ ፭፻፲፪ ኢዮ ፳፩፻፲፪ ኢሳ ፳፫፻፲፮ ሲራክ ፳፪፻፮ ዮዲት ፲፮፻፩ መዝ ፩፻፶፱

9. **እንዚራ፦** «እንዘረ» መታ ከሚለው የግዕዝ ቃል የወጣ ይመስላል። ግን አንዳንድ መጻሕፍት የሚመታ መሳሪያ ሳይሆን በእስትንፋስ የሚነፋ መሳሪያ እንደ ሆነ ያመለክታሉ። የእንዚራን ትክክለኛ መልክ እስከ አሁን ማግኘት አልተቻለም። አንድ አንድ አባቶች ደግሞ እንዚራ «አኮርዲዮን» ነው ይላሉ። ለማንኛውም ቃሉ በመጽሐፍ ተጠቅሷል። «ሰብሕው በከበር ወበእንዚራ» (መዝ ፩፻፶፱)። «እንዚሁ ለበኩርኪ» (አባ ጊዮርጊስ) «አለይነፍሐ እንዚራተ» (ፍትሐ ነገሥት ፳፫) ዛሬ ይህ ነው ተብሎ በቅርብ አግኝተን ባንጠቀምበትም እንዚራ ልዩ ግሩም የመዝሙር መሳሪያ እንደሆነ እንግራለን (እንገነዘባለን)።

10. **እምቢልታ፦** ታላቅ ዋሽንት ውስጡ ክፍት የሆነ የጥንት ዘመን ነገሥታት መኳንንት ደጃዝማች ብቻ ይጠቀሙበት

የነበር ከቀርቅሐ ወይም ከሸንበቆ የሚሰራ ነው። በብሉይ ኪዳን የታወቀ የመዝሙር መሳሪያ ነው። መጽሐፍ ቅዱሳዊ መረጃዎች፡- ፩ኛ ዜና ፲፭፻፳፰ መዝ ፩፻፶፯፻፱ ኢዮብ ፳፩፻፲፪ ኢዮብ ፴፯፻፩። አሁንም በሀገራችን በትልልቅ አድባራት ለምስጋና ሲውል ይታያል። የከበረ የመዝሙር መሳሪያ ነው። ከዋሽንተን ጋር ተመሳሳይነት ስላለው ዋሽንተንም በእንቢልታ ዓይን ስለሚታይ ሳይሆን አይቀርም መዝሙር የሚቀርብበት።

- 11. አርጋኖን (አርጋን) ስያሜው፡- አርጋኖን ... በግዕዝ
- አርጋኖን ... በግሪክ
- አርቀኑን ... በአረብኛ
- ኡጋቡ ... በዕብራይስጥ
- አርጋን ... በእንግሊዝኛ

(የአለቃ ኪዳነ ወልድ ክፍሌ የግዕዝ መዝገበ ቃላትን ይመልከቱ)

አርጋን የመዝሙር የማሳሌት የዘፈነ የዜማ ዕቃ ነው። አርጋኖን/አርጋን የተሰራው ለመጀመሪያ ጊዜ በአፍሪካ በናይል (በአባይ) ወንዝ አጠገብ በእስክንድሪያ በአንድ ግሪካዊ ዝርያ ባለው ሰው ነው። የተሰራበት ዘመንም ከክርስቶስ ልደት በፊት (በብሉይ ኪዳን ዘመን) ሦስት ዓመት ቀድሞ ነው። ስለዚህም ስለ አርጋኖን/አርጋን ታሪክ የተጠና ጥናት እንዲህ ይላል። አርጋን/አርጋኖን ቀስ በቀስ እያደገ እየተቀናጀ ይምጣ እንጂ ከጥንት ጀምሮ ነበር። በኋላ ግን ልዩ ልዩ ክፍል ያለው "mouth organ, pipe organ, etc..." እየተባለ የሚጠራ እንዲሁም church organ የሚባለው ልዩ መሳሪያ ከጥንት ጀምሮ እንደነበረ ታሪክ ያሳያል። "Greek engineer working in Alexandria in the third century BC ... which the organ was known in red, beginning in the Nile Delta region around Alexandria ..." ይላል። (Organ History page 2-5)

ጥናቶች ሁሉ እንደሚያመለክቱት አርጋን/አርጋኖን ጥንታዊ የዜማ ዕቃ ነው። በዘመናችን ያሉ አንድ አንድ ሰዎች በዘመናዊ መሳሪያ አንዘምርም ለማለት ከሚጠቅሷቸው ዋና ዋናዎቹ ምክንያቶች «ምዕራባዊ ነው» እና «ዘመናዊ ነው» የሚሉ አስተሳሰቦች ሲሰነዘሩ ይሰማሉ። በመሰረቱ በመቼም ይሰራ የትም ይሰራ አንድን ነገር ለመቀበል የሚከለክል ነገር የለም። ግን ታሪክ እንደሚያስረዳው ምዕራቡ ዓለም ለእድገቱ የሚጠቅሙትን ጥበቦች ከግሪክ እና ከአፍሪካ ለቃቅሞ ሲወሰድ አብሮ የወሰደው መሳሪያ እንጂ ለመጀመሪያ ጊዜ የተሰራው አባይ ወንዝ አጠገብ ነው።

ሮም በወደቀች ምስራቅ ኤሮፕ ባደገች ጊዜ በቤዘንታይን ዘመን መንግሥት እንዲሁም ቤተ ቤርስቲያን ከመከፋፈልዋ በፊት በቆሰጠነጢኖስ ዘመን መንግሥት አርጋኖን/አርጋን ልዩ የእግዚአብሔር ስም መቀደሻ የዲያቢሎስ ድል መንሻ የመዝሙር መምነሽነሽያ መሳሪያ እንደ ነበር ጥናቶች ያሳያሉ። የኛ አባቶች እነ ቅዱስ ያሬድ እነ አባ ጊዮርጊስም ስለ አርጋኖን/አርጋን ጣዕም ብዙ ዘምረው ጣዕሙን ተናግረው በመጸሕፍቶቻቸውም ጽፈው ምሳሌም መስለውበት እናገኛለን። ኢትዮጵያ ሀገራችን የዛሬን አያድርገውና ከነአውሮፓ በፊት የሰለጠነች ግሪክን ግብጽን በሥልጣኔ የምትመስል ሀገር ስለነበረች የአርጋኖን/የአርጋን አገልግሎት በኢትዮጵያ የታወቀ እንደነበር የሚያጠራጥር አይደለም የተፈጠረው እራሱ አባይ ዳር ነውና። ግን ደሃን ሲያጣ ማንም አይወደውምና ታሪኩን ሁሉ ባዕዳን ስለወሰዱት እንኳን አርጋኖን መሰንቆው ሁሉ ከዕቃ ቤት ስለተባረረ እኛም የኛ ሳይመስለን ምእራባውያንም የኛ ነው ለማለት ሲከጅሉ ይታያል። ግን ምሁራን አልተቀበሏቸውም። በጥናታቸውም አፍሪካዊ የአባይ ዳር ግኝት የዜማ ዕቃ እንደሆነ ጽፈዋል።

የቅዱስ ያሬድ እና የአባ ጊዮርጊስ ምስክርነት

ቅዱስ ያሬድ ስለ አርጋኖን/አርጋን ምን አለ?

የቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት መልካም ነገርን ሁሉ በምሳሌ ይጠቀሙበታል። አባታችን ቅዱስ ያሬድ ወንጌላዊ ዮሐንስ ወልደ ነጉድጓድን እያስታወሰ በዘመረበት ክፍል የቅዱስ ዮሐንስን አስተምህሮ ጣዕም የቃሉን መዓዛ ለመግለጽ ከተጠቀመባቸው አንዱ አርጋኖን/አርጋን ነው። ለምሳሌ እመቤታችንን ቅዱስ ኤፍሬም ቅዱስ ሕርያቆስ በመሰንቆ በጸናጽል በበትረ አሮን እየመሰሉ እንደተናገሩት ያለ ነው።

ጥቅስ በግዕዝ፡

- 1) «ሰባኬ ወንጌል ዮሐንስ አርጋኖን ትንቢት ዘይድምጽ ለቤተ ክርስቲያን»

ትርጉም፡

«ሰባኬ ወንጌል ዮሐንስ ለቤተ ክርስቲያን መልካም ድምጽ የምትሰጥ በትምህርትህ የምትመሰጥ የቤተ ክርስቲያን አርጋን/አርጋኖን ነህ።» ይላል ቅዱስ ያሬድ። (ዚቅ የጥር ዮሐንስ ወልደ ነጉድጓድ እስመ ለዓለም)

ጥቅስ በግዕዝ፡

- 2) «ከመዝብጠተ መሰንቆ አርጋኖን ስብሐቶሙ ለእሙንቱ ካህናት»

ትርጉም፤

«የካህናቱ ምስጋና መሰንቆ አርጋኖን ሲመታ እንደሚመስጠው ድምፅ ጣፋጭ ነው» ይላል ቅዱስ ያሬድ። (አርያም ዘቅዱስ ያሬድ የማክሰኞ ገጽ ፩፻፶፪)

ከዚህ በተጨማሪ ቅዱስ ያሬድ ለመጀመሪያ ጊዜ ዜማን ሲደርስ ከሰማቸው የዜማ ዕቃ ድምፆች አንዱ የአርጋን ድምጽ እንደነበር ገድለ ያሬድ ይናገራል።

ጥቅስ በግዕዝ፤

3) «ወስምዐ በህየ ቃለ እንዚራ ወቃለ አርጋኖን ወቃለ መሰንቆው እንዘ ይሴብሕዎ ወይዌድስዎ ወየአኩትዎ ለፈጠራ ሰማያት ወምድር በሰብሐት ወበማሳሌት በቅኔ ወበልዑል ዜማ ነግሀ ወሠርከ ይሴብሕዎ ለንጉሥ ዐቢይ በዓውደ መንበሩ ቅዱስ ... »

ትርጉም በአማርኛ፤

«በዚያም የእንዚራን፣ የአርጋኖን፣ የመሰንቆን ድምጽን እንደዚሁም ሰማይንና ምድርን የፈጠረ ትልቁን ንጉሥ እግዚአብሔርን ጧትና ግታ በሰብሐትና በማሳሌት (በቅኔ) ጧትና በሰርክ ከፍ ባለ ዜማ ካህናተ ሰማይ መለእክት በተቀደሰ ዙፋኑ ዙሪያ ሲያመሰግኑ ሰማ ... » (ጥንታዊ ሥርዓተ ማሳሌት ዘአቡነ ያሬድ ሊቅ ገጽ 23-24)

ከዚህ በላይ እንዳየነው አርጋኖን ከጥንት ጀምሮ በቤተ ክርስቲያን የነበረ አሁን ግን ስሙን እንጂ መልኩን፤ ዜናውን እንጂ ግብሩን ባለማገናዘብ በአርጋኖን እንዘምራለን «በአርጋን» አንዘምርም የሚሉ ሰዎች አሉ። ግን ከበር እዘምራለሁ «በድራም» አልዘምርም፤ ውኃ እጠጣለሁ «የተር» አልጠጣም እንደማለት ነው። አርጋኖን ኦርጋን ነውና።

አባ ጊዮርጊስ ዘጋሰጫ ስለ አርጋኖን/ኦርጋን የተናገሩት ምንድን ነው?

አባ ጊዮርጊስ ዘጋሰጫ ጥንት ለኮመልዝ ይባል በነበረው ዛሬ ወሎ በሚባለው ክፍለ ሀገር አማራ ሳይንት ልዩ ሰሚ ሾግለ ከሚባል ቦታ ነው የተወለዱት። አባታቸው ሕዝበ ጽዮን እናታቸው እምነ ጽዮን ይባሉ ነበር። በ፳፻፶፯ ዓመተ ዓለም (በ፲፱፻፶፯ ዓ.ም. ጥቅምት ፫ ቀን ተጸንሰው ሐምሌ ሰባት ቀን ተወለዱ። በትምህርት በገዳማዊ ሕይወት አድገው ብዙ መጻሕፍት ጽፈዋል። ከመጻሕፍቶቻቸው መካከል «አርጋኖን» እና «እንዚራ ሰብሐት» የሚባሉ ይገኛቸዋል። እነዚህ መጻሕፍት በመዝሙር መሳሪያዎች ስም የተሰየሙ ናቸው። በአጠቃላይ አባ ጊዮርጊስ ከአሥር በላይ መጻሕፍት ደርሰው ተጋድሏቸውን ፈጽመው በ፲፱፻፸፫ ዓ.ም. አርፈዋል። አባ ጊዮርጊስ ከተነሱበት ዘመን ትንሽ ቀደም ብሎ በአሥረኛው ምእተ ዓመት የኦርጋን አገልግሎት በቤተ ክርስቲያን በሰፊው ይሰጥበት የነበረበት ዘመን ነበር። (Orthodox Dictionary of The Christian Church page 1192)

አባ ጊዮርጊስም የመዝሙር መሳሪያው የአርጋኖን/የኦርጋን ድምጽ እያስታወሱ ስለ እመቤታችን ምስጋና ሲያዘጋጁ በዘመናቸው በቅድስት ቤተ ክርስቲያን ጣዕም ያለው ውዳሴ ይቀርብበት በነበረው በአርጋኖን/በኦርጋን መስለው የምስጋናውን ጣዕም እንደ አርጋኖን/ኦርጋን የውዳሴ የቅዳሴ የመዝሙር መሳሪያ ለዛ ያለው እንዲሆን በማሰብ መጽሐፉን አርጋኖን ብለውታል። እመቤታችንንም በአርጋኖን/ኦርጋን መስለዋታል። መጽሐፋቸውን (አርጋኖን) መጻፍ ሲጀምሩ እንዲህ አሉ፤

ጥቅስ በግዕዝ፤

1) «ንጽህፍ እንከ ዘንተ መጽሐፈ ዘይሰመይ አርጋኖን ውዳሴ ወመሰንቆ መዝሙር ወእንዚራ ...»

ትርጉም፤

«የምስጋና አርጋኖን/ኦርጋን የመዝሙር መሰንቆ እንዚራም የሚባል ይህንን መጽሐፍ መጻፍ እንጀምራለን ...» ብለው መጽሐፉን ጀምረዋል። አርጋን መሰንቆ እንዚራ የማመስገኛ መሳሪያዎች ጣዕም ያለው ድምጽ እንደሚሰጡ አባ ጊዮርጊስ የደረሱት የጸሎት መጽሐፍ ነፍሱን የሚያስደስት በመሆኑ መጽሐፉን በአርጋኖን/በኦርጋን በመሰንቆ በእንዚራ ቃሉን በመሳሪያዎቹ ድምጽ መስለው ተናግረዋል። (አርጋኖን ዘሰኑይ ገጽ 9)

ጥቅስ በግዕዝ፤

2) «... ወከማሁ ሊተኒ ርድኣኒ ሊወጢነ ጽሐሂፈ ውዳሴሃ ለመርዓተ አብ ወአስልጥነኒ ከዕበ ለፈጽሞቱ ወለከናፍርየኒ ወአፋየ ረስዮን ከመአርጋኖን ወኃይለ መንፈስ ቅዱስ ይዝብጦን ዘበልሳን ከመይንብባ ዘይኤድምሙ ለሰማዕያን መረሰዮ ለአፋየ ከመመሰንቆ ወድኅንጸ መንፈስ ይጉድኦ ከመይንቁ ሐዋዘ ወይሰንቁ ምዑዘ። ወእለ ያጸምኦ ይኩኑ ፍሱሐነ በሰሚኦቱ ይትመሰጥ ህሊናሆሙ ላእለ ወአኮ ታህተ የህልዩ ጽድቀ ወአኮ ኃጢአተ የህልዩ ንጽሐ ወአኮ ርስሐተ የህልዩ ይዋሂ ወአኮ ጽልሁተ የህልዩ ትህትና ወአኮ ትእቢተ የህልዩ ፍቅረ ወአኮ ቅንአተ የህልዩ ልባዊ ወአኮ እበደ የህልዩ ክብረ ወአኮ ሀሳረ የህልዩ ዘኢይማስን ወአኮ ዘይማስን የህልዩ ዘኢይበለ ወአኮ ዘይበለ የህልዩ ዘበሰማይ ወአኮ ዘበምድር ...»

ትርጉም፤

የአብ ሙሽራ የሆነችውን (የድንግልን) የምስጋና መጽሐፍ መጻፍ እንድችል እርዳኝ። ለመፈጸምም እንድበቃ ሥልጣኑን ሰጠኝ። ከንፈሮቼን እና አንደበቴን በመንፈስ ቅዱስ ኃይል በልዩ ቋንቋ ሰሚዎችን ደስ የሚያሰኝ ነገር ይናገሩ ዘንድ እንደ አርጋኖን/ኦርጋን አድርግልኝ። አንደበቴም እንደ መሰንቆ መልካም ሆኖ ይዘምር ዘንድ ምኡዝ ጣዕም ለዛ ያለው ድምጽ ይሰጥ ዘንድ ድህነፃ መንፈስ/የመንፈስ ቅዱስ ኃይል እንደ መሰንቆ አንደበቴን ያጫውተው (ይምታው)። አርጋኖን/ኦርጋን መሰንቆ ሰሚዎቻቸውን ደስተኛ እንደሚያደርጉ እነርሱን የሰሙ በመሳሪያዎቹ ድምጽ እንደሚመስሉ ይህንን የእመቤታችንን ውዳሴ የሚሰሙ ጎሊናቸው ይማረክ። ኃጢአትን ያይደለ ጽድቅን ያሰቡ፤ ርስሐትን ያይደለ ንጽህናን ያሰቡ፤ ቅንአትን

ያይደለ ፍቅርን ያስቡ፤ ስንፍናን ያይደለ ጥበብን ያስቡ፤ ውርደትን ያይደለ ክብርን፤ የሚያልፈውን ያይደለ የማያልፈውን፤ የሚያረጀውን ያይደለ ያለውን፤ በምድር ያለውን ያይደለ በሰማይ ያለውን ያስቡ ...» ማለት ነው። (አርጋኖን ፲፩-፲፪)

አባ ጊዮርጊስ ከዚህ ሌላም መሰንቆ የሚሰነቃ መሳሪያ ለመሆኑ፤ እንዚራ ደግሞ የድምጽ፣ የእስትንፋስ መሳሪያ ስለመሆኑ አርጋኖን/ኦርጋን ደግሞ በእጅ የሚነቃቃ የጣት መሳሪያ ለመሆኑ በልዩ ልዩ ስልት «እሴብሕ ፀጋኪ» በተባለው የዘወትር የቤተ ክርስቲያን ጸሎት ላይ ተናግረዋል።

1) ስለ መሰንቆ እንዲህ አሉ፡

ጥቅስ በግዕዝ፡

«ምንት ረብሐ ለመሰንቆ ለእመ አልቦ ዘይሰነቅሐ»

ትርጉም፡

«የሚሰነቃው፣ የሚመታው፣ የሚከረከረው፣ የሚሞዝቀው ከሌለ የመሰንቆ ጥቅሙ ምንድን ነው።» ይላል። ለዚህም የተጠቀሙት የግዕዝ ቃል «ሰነቃ» ሰነቃ መሰንቆ መታ የሚለውን መሆኑን አንባቢ ልብ ይበል።

2) ስለ እንዚራ ደግሞ እንዲህ አሉ፡

ጥቅስ በግዕዝ፡

«ወምንተ ይደምጽ ንቃወ እንዚራ ዘስቁል ለእመ ኢተነፍህ በድግታተ ማኅሌት» ይላል።

ትርጉም፡

«የተሰቀለው እንዚራ በአንድነት ካልተነፋ የእንዚራ ድምጽ እንዴት ሊሰማ ይችላል?» ማለት ነው። ከዚህ ላይ እንዚራ የእስትንፋስ መሳሪያ ለመሆኑ አባ ጊዮርጊስ «ለእመኢተነፍህ» ብለው ነፍሀ (ነፋ) በሚል ገላጭ አንቀጽ ስለገለጹት ልዩ መሳሪያ መሆኑን አንባቢ ልብ ይበል። «ድርገተ ማኅሌት» ማለት ደግሞ በዜና መዋዕል እንደተጻፈው ልዩ ልዩ የሙዚቃ መሳሪያዎችን የሚጫወቱ ሰዎች በሕብረት በሚያቀርቡት የዜማ ድግስ ላይ እንዚራ የእስትንፋስ መሳሪያ ሆኖ የሚቀርብ የድግስ አካል መሆኑን ያመለክታል።

3) ስለ አርጋኖን/ኦርጋን ደግሞ እንዲህ ብለዋል፡

ጥቅስ በግዕዝ፡

«በነቀልቃለ ስብሐት ሑኪዮ ለአርጋኖን ኅሊናየ ከመኢያርምም እምሰብሐታተ ፍቅርኪ» ይላል።

ትርጉም፡

«የፍቅርሽን ምስጋና ከማቅረብ አንደበቴ ዝም እንዳይል አርጋኖን/ኦርጋን ኅሊናዬን [ልቤን] በምስጋና ስሜት ንውጽውጽታ አንቀሳቅሽው/ አናውጭው» ማለት ነው። «ነቀልቃል» የወጣበት «አንቀልቀለ» የሚለው የግዕዝ ግሥና «ሑኪዮ» የሚለው አንቀጽ አርጋኖን/ኦርጋን በጣት ንውጽውጽታ መልካም ድምጽ የሚሰጥ መልካም የዜማ የመዝሙር መሳሪያ መሆኑን ስሙን ከነግብሩ ከነአፈጻጸሙ የሚገልጽ ነው።

ከዚህ በላይ እንደተመለከተው በጥንታዊት የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተ ክርስቲያን የአርጋኖን/ኦርጋን አገልግሎት የነበረ ለመሆኑ ማስረጃ ነው። ከመልካም ጣዕሙም የተነሳ ቅዱሳን መልካም በሆነ ነገር ሁሉ እየመሰሉ እመቤታችንን ሲያመሰግኑ በዚህ የዜማ ዕቃም መስለው ድንግልን አመሰግነዋት አልፈዋል። ዛሬም ቤተ ክርስቲያን የመዝሙር መሳሪያዎችን ስትቆጥር አርጋኖን ብላ በቋንቋዋ ኦርጋንን አብራ በውሳኔዎች ውስጥ ጠቅሳዋለች። አንድ አንድ ዓይነ ልቡናቸው የታወረ ሰዎች ተነስተው ቤተ ክርስቲያንን ግራ ለማጋባትና የያዘችውን ለማስጣል ደፋ ቀና ማለት ከመጀመራቸው ቀደም ሲልም አርጋኖን/ኦርጋን በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተ ክርስቲያን ልዩ የምስጋና የቅዳሴ የውዳሴ መሳሪያ ሆኖ በታላላቅ አድባራት እግዚአብሔር ሲመለከበት ቆይቷል። ዛሬ ዛሬ ግን ቤተ ክርስቲያንን የምስጋና መሳሪያዎን እኛ እናውቅልሻለን፤ በዓለም የምንዘፍንበት ይህ ስለሆነ ይህንን ለዘፈን ተይልን፤ ዝም ብለሽ ተቀመጭ ብለው በጨዋ አንደበታቸው ቤተ ክርስቲያንን በማውገዝ አርጋኖን እንዳይዘመርበት ሲያከላክሉ በአርጋኖን/ ኦርጋን መዘመር እንደ አንቀጽ ሃይማኖት ታይቶ ሊቃውንት በጨዋዎቹ፤ ጳጳሳት በነጋዴዎች ሲወገዙ መስማት እየተለመደ መጥቷል።

በመሰረቱ በአርጋን መዘመር በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተ ክርስቲያን በግብጽ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተ ክርስቲያን፣ በአርመን ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተ ክርስቲያን፣ በሶርያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተ ክርስቲያን እና በህንድ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተ ክርስቲያን የተለመደ የነበረ ያለ ነው። አሁን አሁን ግን የኛዎቹ ቢጽ ሐሳውያን ቤተ ክርስቲያን ከአፄ ኃይለ ሥላሴ ዘመን መንግስት ወዲህ እንኳን ከ35-40 ዓመታት በቅድስት ሥላሴ ካቴድራል እግዚአብሔርን ስታመልክበት ከኖረች በኋላ ማኅበርተኞች ለግላቸው በግላቸው ለቢዝነስ ያቋቋሙትን ማኅበር ይጸረርብናል ብለው የገመቱትን እና እንደ ጉባኝ ያዩትን

ሃይማኖተ አበውን እና የቅድስት ሥላሴን ሰንበት ትምህርት ቤት ለማጥፋት ከተጠቀሙባቸው መንገዶች እንደ አንድ አማራጭ አድርገው የወሰዱት ኦርጋንን ማስወገድ ነበር። (ይህ ራሱን የቻለ ታሪክና ምክንያት ያለው በመሆኑ ወደፊት አብራርቼ እጽፋለሁ።)

ልዩ ጥቅስ

ግእዝ፡ «ሰብሕዎ በከበር ወበትፍስሕት ሰብሕዎ በአውታር ወበእንዚራ»

አማርኛ «በከበርና በዘፈን አመስግኑት በአውታርና በእምቢልታ አመስግኑት»መዝ ፩፻፶፯፻፬

English: "Praise Him with the tumbrel and dance praise Him with stringed instruments and organ" Psalm 150:4 ... King James Version

በኦርጋን ላለመዘመር የፈለጉ ሰዎች የሚያቀርቧቸው ምክንያቶችና መልዕኛቸው

1) «በኦርጋን ዳዊት አልዘመረም። ሁሉ ተገልጸለት ትንቢት ሲናገር ወደፊት ኦርጋን እንሚሰራ ተገልጸለት ትንቢት አልተናገረም ...» ይላሉ።

እንደነዚህ ሰዎች ሃሳብ በዳዊት ዘመን ባልነበረ መሳሪያ ወይንም ዳዊት እንደ ምስጢረ ሥጋዊው ሁሉ ትንቢት ባልተናገረለት መሳሪያ መዘመር መጠቀም ስሕተት ነው። በመሰረቱ ነቢያት ኃላፊዎች (ያለፉት) ቀደምያት መጻዕያት (የሚመጡት) ሁኔታዎች ተገልጸውላቸው መናገራቸው እውነት ነው። ግን ሃብተ ትንቢታቸው የተመሰረተው መንፈሳዊ ነገር በሚከናወንባቸው መሳሪያዎች ላይ ሳይሆን በምስጢረ ሥጋዊ በክርስቶስ ቀዳማዊ እና ዳግማዊ ምዕክቶች ላይ በአጠቃላይ በብሉይትና በሐዲሳት በተጠቀሱት ተስፋዎች ላይ የተመሰረተ ነው።

ይህንን ዓይነት ነገር የሚናገሩ ሰዎች በስልክ እንደሚያወሩ፤ በመኪና እንደሚሄዱ፤ በኢንተርኔት እንደሚገናኙ፤ በአውሮፕላን እንደሚበሩ ዳዊት ትንቢት ስላልተናገረ እነዚህን ነገሮች መጠቀም የለባቸውም ማለት ነው። በእርግጥ እነሱ ቤተ ክርስቲያንን ከምእመናን መንፈሳዊ ሕይወት ለይተው ስለሚመለከቷት የእነርሱ የክርስትና ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ቅጽር ውስጥ ስለሆነ ነጠላውም መንፈሳዊ መስሎ መታየቱም ከዚያው ከቤተ ክርስቲያን ብቻ በመሆኑ ውጪ እንዘፍንበታለን ቤተ ክርስቲያን ውስጥ ግን አናመልክበትም እንደሚሉ ጥርጥር የለውም።

ሌላው ቅዱስ ያሬድ በመቋሚያ የዘመረው ዳዊት ስለ መቋሚያ ትንቢት ተናግሮ አይደለም እግዚአብሔር ገልጸለት ነው እንጂ። አንድ አንድ ጊዜ ደግሞ በመጽሐፍ ቅዱስ ስለ ኦርጋን አልተጻፈም ይላሉ። ስለ መቋሚያስ የት ተጽፏል? በዋሽንት ዘምሩ የሚልስ የት ይገኛል? መጽሐፍ ቅዱስ በሕይወት መልእክት ላይ የተመሰረተ መጽሐፍ ነው። እግዚአብሔር ወደፊት አዲስ ነገር በሰዎች ሕይወት ስለማይሰራ እንዳትጠቀሙ አላለም። መጽሐፍ ቅዱስ በኦርጋን አትዘምሩበትም አላለም። የቤተ ክርስቲያን ሥርዓትም በኦርጋን/በኦርጋን እናዳይዘመር አይከለክልም። አታዘምሩ የሚል ሳይሆን ዘምሩ የሚል ሥርዓት ነው ቤተ ክርስቲያን ያላት። ከጥንት ጀምሮ ኦርጋን የቤተ ክርስቲያን መሳሪያ ነውና።

2) «የዘፈን መሳሪያ ስለሆነ አንዘምርበትም ...»

ምነው ታዲያ መለከትን በገናን ክራርን ለዘፈን በዘፋኞች የተሰሩ ለሥጋ ፈቃድ የተቀጠቀጡ የዘፈን ዕቃዎች የጣዖት ማጀቢያዎች አልነበሩም? በመሰረቱ ችግሩ ከዕቃዎቹ ላይ ሳይሆን ከተጠቃሚዎቹ እና ከአጠቃጣሪዎቹ ላይ ነው። እግዚአብሔር ለምስጋና እንጂ ለዘፈን ስላልፈጠረን በኦርጋን ልንዘምርበት እንጂ ልንዘፍንበት አይገባም። ቤተ ክርስቲያንም ለዘፈን እውቅና አትሰጥም። እነ ከበሮም እነመሰንቆም እኮ ጠጅ ቤት ገቡ። አንዘምርባቸውም ልንል ነው?

3) «ባሕላች አይደለም የምዕራባዊያን መሳሪያ ነው ...»

በመሰረቱ ኦርጋን/ኦርጋንን አፍሪካዊ ግኝት የቤተ ክርስቲያን ሃብት ቀደም ሲል እንደተመለከተው እነ ቅዱስ ያሬድ ጣዕሙን ያደነቁት፤ እነ አባ ጊዮርጊስ የተመሰጠቡት፤ በኢትዮጵያ ጥንታዊ የሥልጣኔ ዘመን የማኅሌት ሀብት ንብረት ሆኖ የነበረ፤ እነመሰንቆ እነበገና እነመለከት ከዕቃ ቤት ሲሰደዱ አብሮ ወጥቶ የቀረ ስሙ በዜማና በጸሎት መጻሕፍት እየታወሰ የሚገኝ ጥንታዊ የቤተ ክርስቲያን ሀብት እንደሆነ የቤተ ክርስቲያን መጻሕፍት ምስክሮች ናቸው።

በመሆኑም ምዕራባውያን ከእስክንድርያ (ከኢትዮጵያ) ወሰዱት እንጂ እኛ ከእነሱ አላመጣነውም። ግን እነሱ ከአፍሪካ

ወስደው አሳድገው ንብረታቸው አስመስሉት። በጥቁር ሕዝብ ላይ ነጭች የፈጸሙትን ግፍ ያየ ያነበበ ወጣት ሀብቱን በባሪያ ፈንጋዎች ዓይን በመመልከት ፈራው። «እባብ ያየ በልጥ በረየ» እንዲሉ። ያ ግን ያላደገ አስተሳሰብ ውጤት እንጂ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተ ክርስቲያንን ጥንታዊ ታሪክና ሥርዓት የኦርታዶክስ የመዝሙር መሳሪያነት የሚያጠፋ አይደለም። ለዚህም ከዚህ በፊት ያነበብነው መረጃ በቂ ነው።

4) «ከበሮን ጸናጽልን እና መቋሚያን ከቤተ ክርስቲያን ለመጥፋት ነው»

የሚያሳዝነው ሰው ስላማያውቀው ነገር ሲናገር መሰማቱ ነው። ለመሆኑ ማነው ስለዚህ ነገር ሊያስብ የሚገባው? በእርግጥ ማንም እንደ ክርስቲያንነቱ ማሰብ የሚገባውን ማሰብ ይቻላል። ግን ከላይ የተጠቀሱትን የመዝሙር መሳሪያዎች ድርሻ የሚወስድ አይደለም። ለሁሉም ጊዜ የአጠቃቀም ስልት መፍጠር ስለሚቻል እና ስለተቻለ የመሰንቆ መኖር ከበሮን እንደሚያጠፋ የኦርታዶክስ መኖር ከላይ ያሉትን አያጠፋም።

በተለያዩ ጊዜያት ወደ ቤተ እግዚአብሔር የገቡ ንዋየ ቅድሳት የየራሳቸው ድርሻ እና ጥቅም አላቸው። አንዳቸው ያንዳቸው መተኪያ እንዲሆኑ የተመረጡ አይደሉም። እነዚህን ንዋየ ቅድሳት ሁሉንም ለተዘጋጁበት አገልግሎት ለተመረጡበት ሥራ ስንጠቀምባቸው በቤተ ክርስቲያን አገልግሎት ውስጥ የየቡላቸውን አስተዋጽኦ ያደርጋሉ። ለምሳሌ ዛሬ በመሰንቆ መዝሙርን ስናጅብ መሰንቆው የፀናፀልን ወይም የከበሮን ቦታ እንዲወሰድ የተመረጠ ዕቃ ሆኖ አይደለም። ሆኖም ግን ምክንያቱ በቤተ ክርስቲያን አገልግሎት ለመሰንቆ የራሱ ድርሻ ስላለው ለዚያ ተፈልጎ ነው። እንደዚሁም ኦርታዶክስ/ኦርታዶክስ ከበሮን ፀናፀልን እንዲያስቀር ወይም እንዲተካ የታሰበ ሳይሆን የተሰራበትን የራሱን ጥቅም እንዲሰጥ ለማድረግ ነው እንጂ። ቤተ ክርስቲያን በብሉይ ኪዳን መጽሐፈ ዜና መዋዕል ካልዕ ፩፣፲፩-፲፱ እንደተጠቀሰው በጸናጽል በመሰንቆ በበገና በዜማም ዕቃ ሁሉ የሰለጠነ የመዘምራን አካል ኖሯት እነዚህን ሁሉ አስማምታ የእግዚአብሔርን ስም እንድትቀድስበት ልዮ ልዮ የመዝሙር መሳሪያዎችን ያዘች እንጂ አንዱን በአንዱ ለማጥፋት አይደለም።

5) «የባህር ማዶ መሳሪያ ነው።»

መልሱ አይደለም ነው። አለመሆኑን ከዚህ ቀደም አይተናል። ቢሆንስ በሃይማኖት የተቀበልናቸውን ነገሮች ከአካባቢ እና ከቀለም ጋር ማዛመድ የዘመናችን ፖለቲካ ነው እንጂ ክርስቲያናዊ ነገር አይደለም። ቤተ ክርስቲያን ዓለም አቀፋዊት (እንተ ላዕለ ኩሉ) ናት። መጽሐፍ ቅዱስ በጥቁሮች ስላልተጻፈ አንቀበልም ልንል ነው? ይህ መንፈስ ከእግዚአብሔር አይደልም።

6) ቅርሳችንን ለመጠበቅ

ቤተ ክርስቲያናችን ለሰዎች መዳን ለክርስቲያኖች እውነተኛ ሕይወት እድገት ያዋለቻቸው ነገሮች ከጊዜ በኋላ በሚያምኑትም በማያምኑትም ሕዝቦች ዘንድ የባህል መግለጫዎች መሆናቸው እውነት ነው። ቤተ ክርስቲያን ጥንታዊት ከሆኑ ሀብቶችዋ አንዱ ኦርታዶክስ እንደሆነ በሚገባ ተመልክተናል። ስለዚህ በኦርታዶክስ መዘመር ሀብትን መጠቀም እንጂ ወደ ቤተ ክርስቲያን አጥፊ ነገርን ማስገባት አይደለም። አንድ አንድ ጊዜ ደግሞ ዘመናዊ መሳሪያ ስለሆነ አንጠቀምም ይላሉ። ጥንታዊነቱ አጠያያቂ ባይሆንም በዘመናዊ መሳሪያ መጠቀምም በደል አይደለም።

ቤተ ክርስቲያን ያላትን ጠብቃ እንዲሁም ምእመናን ሕይወታቸው በምስጋና የሚሞላበት፤ አእምሮአቸው በመዝሙር የሚደሰትበት፤ የእግዚአብሔርን ክብር የሚገልጹበት ለበጎ የሚውል ነገርን በየጊዜው እግዚአብሔር ለሰዎች ከሰጠ ትጠቀምበታለች። የኤሌትሪክን መብራት መጠቀም፤ ስልክን፣ ሬዲዮን፣ ልዩ ልዩ የኢንፎርሜሽን መሳሪያዎችን ዓለም ለፖለቲካዋ እና ለሥጋዊ እርባና ስትጠቀም ቤተ ክርስቲያን ደግሞ ለበጎ ትጠቀምበታለች። ወንጌል ታስተምርበታለች። እንደዚሁ ሁሉ የመዝሙር መሳሪያም ለእግዚአብሔር ክብር ቢውል ምናልባት ሜልኮል በመቃብር ውስጥ የወለደቻቸው የመዝሙር ጠላቶች ዘማርያንን ዘፋኝ ባዮች የዳዊት ተቃዋሚዎች ካልሆኑ በቀር ምንም የሚከለክል መጽሐፍ በቤተ ክርስቲያናችን የለም። ዘምሩ የሚል ግን ሞልቷል።

በመሰረቱ ሕይወት የሚድንበት ከሆነ የክርስቶስ ወንጌል የሚገለጥበት ዘፋኝ ተለውጦ ዘማሪ የሚሆንበት መሳሪያ እንደዚሁም ጥንታዊ የዜማ ዕቃ ሲሆን በኦርታዶክስ ላይ ለምን ያላቀቁ አውጋጦች እንደተነሳሱ ግልጽ አይደለም። ቅዱስ ዳዊት ግን ባለን ነገር፣ ኃይል፣ ጥበብ ሁሉ እግዚአብሔርን እንድናመልክ ፈቅዷል። በዘመኑ የነበሩትን የመዝሙር የዘፈን ዕቃዎች ዘምሮባቸዋል። በአዲስ ቅኔ፤ ድምጽ ባለው የመዝሙር ዕቃ ሁሉ እግዚአብሔርን እንድናመልክ ተናግሯል። መዝሙር ፩፻፶ን በሙሉ ያንቡ። በዳዊት ዘመን ቢገኝ ዳዊት የእግዚአብሔር ሰው ስለሆነ ይዘምርበት ነበር እንጂ ዝፈኑበት አትዘምሩበት አይልም ነበር።

7) የቤተ ክርስቲያናችን ሥርዓት አይደለም ይላሉ።

በኦርታዶክስ/ኦርታዶክስ መዘመር የቤተ ክርስቲያን ሥርዓት አይደለም ብሎ ቅዱስ ሲኖሶስ የወሰነበት ጊዜ እና ዘመን የለም። በአንጻሩም በኦርታዶክስ እንድንዘምር ቅዱስ ሲኖሶስ ያልወሰነበት ጊዜ የለም። ቤተ ክርስቲያን የዜማ ዕቃዎችዋን ስትቆጥር ከአባቶችዋ እንዳገኘችው ኦርታዶክስ ከተራ ቁጥር ያወጣችበት ጊዜ የለም። ኦርታዶክስ ኦርታዶክስ መሆኑን ማስተዋል ደግሞ የእኛ

ድርሻ ነው። ይኸውም ሊታወቅ በአዲስ አበባ ያሉ አባቶችም ሆነ በአሜሪካ ያሉ አባቶች በአርጋኖን እንዲመር ፈቅደዋል። በየውሳኔዎቻቸው ዝርዝር ላይ ይህንን ሳይጠቅሱ ያለፉበት ጊዜ የለም። ችግሩ የቋንቋ እንጂ የምስጢር አይደለም።

በመሰረቱ የአርጋኖን/አርጋን ታሪካዊ አመጣጥ ጥንታዊና በመንፈሳዊው ዓለምም ትልቅ መንፈሳዊ መሳሪያ መሆኑን ተመልክተናል። በጥንታዊቷ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተ ክርስቲያንም እንደሌሎች አሐት አብያተ ክርስቲያናት ሁሉ ከጥንት ጀምሮ የአርጋኖን/የአርጋን አገልግሎት የነበረና ያለ መሆኑን ከእነ ቅዱስ ያሬድ ከእነ አባ ጊዮርጊስ ድርሰቶች ከቤተ ክርስቲያን ታሪክ ከጥናት ጽሑፎች ከልዩ ልዩ መዝገብ ቃላት እንረዳለን። በእኛ ቤተ ክርስቲያን የአርጋኖን አገልግሎት እንደ ከበሮው እንደ መቋሚያው እንደ ጸናጽል እስከ አሁን በቅርቡ በቤተ ክርስቲያን ሲዘመርበት በሰፊው አላየንም መላት ከሆነ ጥያቄያቸው ቤተ ክርስቲያን ካሳለፈቻቸው ፈተናዎች ሊያጠፉት ተነስተውባት ከነበሩ ጠላቶች (ከነጉዲት ዮዲት ከእነ ግራኝ አህመድ ከነ ድርቡሽ) ወዘተ ... የተነሳ ብዙ የጥበብ የበረከት መጻሕፍቶች ጠፍተዋል። አርጋኖን ብቻ ሳይሆን የመዝሙር መሳሪያዎች ሁሉ ተቃጥለዋል። እንደ መሰንቆ እንደ በገና እንደ ዋሽንት እንደ እንዚራ ያሉት ሁሉ ከቤተ ክርስቲያን ዕቃ ቤት ተሰደው ቀርተዋል።

እንዚራ እና አርጋኖን ደግሞ በመጻሕፍት ብቻ ስማቸው እየታወሰ ቤተ ክርስቲያንም የመዝሙር መሳሪያዎች እንደሆኑ እያስተማረች መልካቸውንና ስማቸውን ለማዛመድ እስክንቸገር ድረስ ከቤተ ክርስቲያን እርቀው ቆይተዋል። ይህም አያስገርምም። ዛሬ እነዚህ የዜማ ዕቃዎች ብቻ ሳይሆኑ በመሰንቆ በእንዚራ በበገና መዘመርም በመጽሐፍ እንጂ በግብር በማሳሌት አገልግሎት ሲሰጥ አይታይም። ግን መጻሕፍቱ ሁሉ ይመሰክሩላቸዋል። ይልቁንም መሰንቆ ከዕቃ ቤት ወጥቶ የአዝማሪ የዘዋሪ መሳሪያ ሆኖ ሲኖር ዛሬ አልፎ አልፎ በአንዳንድ ዘግሪዎች በኩል በቤተ ክርስቲያን አገልግሎት እየሰጠ ይታያል። ነገም ሌሎቹ እንደሱ ሊመለሱ ይገባል። በክፉ ዘመን ያጡትን ንብረት እንደ ጠፋ ይቅር ማለት ተገቢ አይደለምና። ለምሳሌ፣ እንኳን ህይወት ነገር ለቤተ ክርስቲያን የሚጠቅም ከሆነ ሁሉን ማድረግ ይገባል።

ቀድሞ ወንጌል እንደ አሁኑ ማታ ማታ ስራዬ ተብሎ አይሰበክም ነበር። አሁን ግን ያ ሆነዋል። ባሕላችን አይደለም አንልም። ቀድሞ የወጣት ሰንበት ትምህርት ቤት አገልግሎት አልነበረም። ዛሬ ግን አለ። ባሕላችን አይደለም አንልም። ጠቃሚ ነውና። የአርጋኖን አገልግሎት ግን ከዚህ ሁሉ በተለየ መንገድ የነበረ ግን በችግር ዘመን የቀረ ነው እንጂ አዲስ ነገር አይደለም። ይኸውም ሊታወቅ ለኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተ ክርስቲያን ወርቃማው ዘመን በሚባለው በአፄ ኃይለ ለሥላሴ ዘመን መንግስት ከሺህ፱፻፵ዎቹ ጀምሮ እስከ ሺህ፱፻፹፰ ዓ.ም. ድረስ በቤተ ክርስቲያን ሲዘመርበት ቆይቷል። አኮርዲዮን እንዚራ ነው ብለው አበው ስለተቀበሉት በአክሱም ጽዮን በተደባበ ማርያም በቆማ ፋሲለ ደስ በደብረ ብርሃን ሥላሴ ጉንደር በማህደረ ማርያም እንደነበረ አባቶቻችን የዓይን ምስክሮች ናቸው። ይህንን ሁሉ ያተኩሩት በአርጋን መዘመር ጥንታዊ ሥርዓታችን ነው ከዚያም አልፎ ተርፎ ሁሉም ሊያውቀው የሚገባው ነገር « » ለቅዱስ ያሬድ ዜማ በጣም ተሰማሚ ለሊቃውንቱ ለዛና ጉሮሮ የዜማ ስልት የሚሰማው አብሮ የሚሄድና የሚንቆሮቆር በመሆኑ ከማንም የበለጠ የቅዱስ ያሬድ የዜማ ሀብት ላላት የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተ ክርስቲያን በጣም የሚጠቅም ልዩ ሀብት ነውና ልንጠቀምበት ይገባል ለማለት ነው።

ማጠቃለያ

እባካችሁ መደማመጥ ይኑር። አባቶችንም ምእመናንንም ግራ አናጋባ። ለሕዝቡ ሰላም እናስብ እንጂ የግል ችግራችንን የቤተ ክርስቲያን ችግር አድርገን አናቅርብ። የመደብ ትግሉ ከአውደ ምሕረት ይወገድ። የሥጋ የሥራ መስክ በቤተ ክርስቲያን ለመፍጠር ሥጋውያኑም መንፈሳዊያን ነን በሚል ፍጹም በቤተ ክርስቲያን ቅዱሳን ባልተገለጠ የድፍረት ሥራ በመሰማራት ለዕለታዊ ጥቅምና ክብር ስንል ቤተ ክርስቲያንን አንዋጋት። ዐይነ ልዩናችን ይብራ። ሌሊቱ አስተሳሰብ ጉህ ይቅደድበት። ጨለማ ይወገድ አለማወቅም ይራቅ። ሞቱ ሕይወት ሕይወቱም ሞት፤ ጽድቁ ኃጢአት ኃጢአቱም ጽድቅ መስሎ አይታየን። ተሰማምተን ተሰብስበን በፍቅር እናምልክ እንዘምር። ክርስቶስ ለሞተላት ሕዝብም እናስብለት። በተራ ውዝግብ ቤተ ክርስቲያን የሁከት አደባባይ እንዳትመስል። ስለዚህ የቤተ ክርስቲያንን አስራት ጅራፏን ከቤተ ክርስቲያን ነጥቀው ቤተ ክርስቲያንን በገንዘብ የሚገርፏት የጥቅም እና የንግድ ሐዋርያት አገልግሎት ያቁም።

የዳዊት ልጆች ሆይ፤ ሚልኮልን አትምሰሟት። ዝም በሉ ብትል ወይንም ብትሰቅባችሁ ሚልኮል ዓለምን እርሷት። ዝም ብላችሁ ዘምሩ። እሷም ትመክናለች። የንጉሱ የክርስቶስ አባት የሆነው የእሴይ እናት እንዳትሆንም በምክንያት ትቀጣለች። ወደ መቃብር ትወርዳለች። ከክርስቶስ ቤተሰብ ቁጥርም ውስጥ አትገባም። ግብዝነቷ ያጠፋታል። ጥቅም ያሳወራት ያስከራት የአንድ አንድ ክርስቲያን መሰል ቢጽ ሐሳውያን ወጣቶች ልብ ሚልኮልን ደስ ባይላትም ቤተ ክርስቲያን በሚቻላት መንገድ ሁሉ ፈጣሪዋን ታመልካለች፤ ለምስጋና ተፈጥራለችና።

ወሰብሐት ለእግዚአብሔር አሜን

በመምህር ልዑስ ቃል አካሉ